

GENIER

fri tanke

UTAN

NOBEL

PRIS

NILS HANSSON

Innehåll

Prolog från himlen.....	9
1. Framgångsrika förlorare: En vetenskapshistoria bortom Einstein, Curie & Co.....	II
2. Vetenskapliga revolutioner	29
3. Bakom kulisserna: Konsten att skriva en övertygande Nobelprismominering	47
4. På scen: Två självklara och en fullkomligt osannolik Nobelpristagare	63
5. Medaljens tre sidor.....	87
6. Pionjärer utan pris	III
7. Politik och vetenskap: Kontakter är viktigare än kompetens	169
8. Är kvinnor sämre forskare?	199
9. Svenska genombrott som juryn missat.....	209
10. Efterfest: Dagbok i Lindau	217
Tack	237
Bilaga: Prisgalleri	239
Arkiv	249
Referenser.....	251
Noter.....	271
Personregister	285

Alla lyckliga Nobelpristagare liknar varandra, varje ratad
kandidat är olycklig på sitt eget sätt.

Prolog från himlen

DÄR SATT HAN på sitt moln, som alltid uppspelt första veckan i oktober. Vem skulle de välja den här gången? Bara de inte gör bort sig igen som för några år sedan. Hur kunde de utse den där dåren? Äsch, han vill inte tänka på det, det får bara hans puls att rusa. Men hur gärna skulle han inte ha velat släppa ner ett kraftigt åskväder då, för att säga: Nej! Sluta! Sluta! Men han var ju inte Gud. Han var bara Alfred Nobel. Och nu fick han acceptera att andra var ansvariga för att dela ut priset som han tänkt fram – och som han lagt ner en förmögenhet på.

Alfred suckade igen. Och bet på naglarna. Som så ofta funderade han på om han borde ha formulerat sitt testamente annorlunda. Definitivt saknades en passus om att priset måste förändras över tid. Ja, hur kunde han missa det? »Fan också«, tänkte han. Men å andra sidan, är det inte rimligt att utgå från att de som satt i juryn kunde välja ut rätt kandidater i hans ställe? Och att de skulle modernisera priset, så att det inte skulle komma i otakt med tiden.

Dessutom, funderade han, finns det så många genier utan Nobelpris. Det är hög tid att uppmärksamma dem.

Framgångsrika förlorare: En vetenskapshistoria bortom Einstein, Curie & Co

HELA HAVET STORMAR. Académie française grundades 1635 och räknas än idag som Frankrikes mest prestigefulla kulturinstitution. Den består av fyrtio ledamöter som väljs på livstid, framstående författare och filosofer som Voltaire och Montesquieu har ingått. Men långt ifrån alla som känner sig kallade får ta plats runt bordet i Institut de France i Paris. De andra får nöja sig med den symboliska 41:a stolen, reserverad för de refuserade.¹ Där trängs namn som René Descartes, Jean-Jacques Rousseau och Marcel Proust, personer som av olika skäl aldrig blev en del av den exklusiva kretsen.²

På ett liknande sätt väntar forskare världen över förgäves på ett telefonsamtal från Stockholm i början av oktober. Den här boken handlar om de refuserades salong och de iskalla garderoberna inom vetenskapen. Det är berättelsen om de förtjusande förlorarna, som sett i backspegeln har bidragit minst lika mycket till mänsklighetens största nytta som Nobelpristagarna. Genom att uppmärksamma vägar som aldrig togs och forskare som aldrig prisades ger historien oss tillgång till en skatt av erfarenheter, idéer och lösningar som är bortglömda. Smarta uppfinningar och tankar, som kanske kan hjälpa oss att lösa dagens utmaningar.

Loveable losers gör allt fel på ett underbart sätt. Uttrycket beskriver underdogkaraktärer som kämpar tappert men sällan går hela vägen. De symboliserar hopp och uthållighet trots brist på framgång. Fotbollslaget Bayer 04 Leverkusen, som gång på gång kammade hem silvermedaljer, kallades snart »Neverkusen«. Det gick så långt att ägaren, läkemedelsjätten Bayer använde öknamnet i klubbens marknadsföring. Inom svenskt affärsliv kvalar Waldemar Jungner in i samma kategori. Han uppfann ett effektivt bilbatteri på 1890-talet med kapacitet att köra flera timmar, men misslyckades med att göra det till en marknadsmässig innovation. Andra tog hans idé vidare. Idag tillverkar batterifabriken i Oskarshamn, enligt samma patent, reservkraftsystem för oljeriggar, sjukhus, kärnkraftverk och flygplatser.³

Museum of Failure i Helsingborg visar över 200 misslyckade innovationer under mottot »Bad mistakes make good stories«, och sedan 2010 firas World Day for Failure, initierad av några finska studenter som årligen uppmärksammar floppar inom film, litteratur och näringsliv. Företag anordnar »fail-fika« för att välkomna nya idéer, även de som inte bär frukt. Misslyckanden är en helt naturlig del i vardagen, men som många skäms för och därför undviker att diskutera. Gränsen mellan framgång och motsatsen kan vara brutal och tunn. Hur ser det ut inom vetenskapen?⁴

Forskare kan misslyckas av många skäl: hypoteser kan vara felaktiga, metoder bristfälliga, utrustningen undermålig eller tajmingen helt fel. Ta till exempel Karl Petrén, en läkare och forskare från Lund, som 1923 publicerade sin tusensidiga bok *Diabetes-studier*.⁵ I den föreslog han en fettrik, men kolhydrat- och proteinsnål diet. Det var mycket fläsk, gurka och vin på menyn, en livsstil många patienter kunde tänka sig att anamma. En av världens främsta medicinska auktoriteter skrev förordet.⁶ Allt var bäddat för internationell succé.

Men just som Petrén skickade manuskriptet till tryck, lyckades forskare i Toronto extrahera insulin från bukspottkörteln och behandla en dödsjuk pojke med typ 1-diabetes. Upptäckten ritade om kartan för diabetesbehandling och räddade miljon-tals liv. Samma år tilldelades därför två kanadensare Nobelpriset i fysiologi eller medicin för upptäckten. Rönen spreds snabbt över världen. I Sverige var läkaren Josua Tillgren en av de första som testade insulin på barn. Han beskrev hur »små utmärglade stackare med infallna ansikten« efter injektionerna »blomstrade upp till normal barnslig vitalitet, till glädje och hälsa«. ⁷ Idag tillverkar läkemedelsföretaget Novo Nordisk halva världens insulin i Kalundborg, Danmark – liksom mirakelmedicinen Ozempic, som kanske blir nästa Nobelprisvinnare inom diabetesbehandling.

Att som senior forskare medge att man valt fel spår är sällsynt, eller för att tala med Nobelpristagaren Max Planck: »Vetenskapen går framåt med en begravning åt gången.« Men så var inte fallet med Petrén. Han räknade insulinet till en av de verkligt stora medicinska upptäckterna. ⁸ Samtidigt slog han fast att hans publikationer om diabeteskost inte hade varit förgäves. ⁹ Dagens diabetesforskare håller med. Peter M Nilsson, seniorprofessor vid Lunds universitet, har en byst av Petrén på sitt skrivbord av två skäl. Dels var han modig nog att välkomna nya idéer inom den egna disciplinen, dels var hans egen diabetesbok faktiskt innovativ, även om den efter insulinets upptäckt hamnade i skymundan, säger Nilsson när jag träffar honom i Lund. ¹⁰ Diabeteskost är fortsatt, 100 år senare, ett kliniskt betydelsefullt forskningsämne.

I en nekrolog i en internationell facktidsskrift (vilket för en forskare kanske kan liknas vid det sista priset?) 1955 beskrivs Petrén därför som en »leader in pre-insulin dietary therapy of diabetes«. ¹¹ Men kanske hade han vunnit på att vara öppen med

sitt tillkortakommande när kritiker efter insulinets segertåg såg hans forskningsinsats som daterad?

I ett CV of failure listas inte triumferna forskare annars gärna lyfter fram, utan nederlag som man vanligtvis håller för sig själv: Ansökningar om forskningsanslag och stipendier som avslagits, manuskript som refuserats, arbetsansökningar och prismetningningar som runnit ut i sanden. Förhoppningen är att sådana texter uppmuntrar kollegor att inte ge upp när motgångar avlöser varandra.

»Jag misslyckas med det mesta jag gör«. Så inleder Johannes Haushofer, ekonom vid Stockholms universitet, sitt flopp-CV som fick internationell uppmärksamhet. Han talar för de flesta av oss. Den framgångsrika forskningen är toppen på ett isberg. Jag imponeras av unga forskare som presenterar sina nydanande studier på konferenser och sociala medier, men ännu mer om de lägger till vad som inte fungerade som planerat. I andra branscher är det tydligare vem som inte lyckas. I fotboll kan man direkt se vem som bommar en straff, blir skadad eller skriker ut sin ilska i frustration. Det visar unga aspiranter vad det innebär att vara professionell fotbollsspelare. Men inom akademien är missarna för det mesta osynliga.

Barnläkaren Jonas F. Ludvigsson, professorn som 2024 mottog Konungens medalj av 8:e storleken i Serafimerordens band, instämmer. Trots forskarkarriär och regelbundna medieuppdrag var hans väg dithills allt annat än spikrak. »I samband med mitt avhandlingsprojekt uppskattade min handledare att det skulle ta två år, men efter fyra år var vi inte ens halvvägs. Inte heller detta projekt lyckades jag disputerar på.« Jonas lägger till att det inte bara var som nybörjarsforskare han stötte på patrull: »Mina manuskript blir i genomsnitt refuserade tre gånger. Två gånger har mina texter ratats mer än tio gånger.« Jag är övertygad om att de flesta har liknande historier, men avstår att berätta. Ibland

kan det bero på att forskare är så stolta över sina bedrifter och tror att de kommer att påverka världens gång. Fallhöjden blir då svindlande.

Andra är modigare. De flesta jag frågat inför arbetet med den här boken har delat med sig av några bottennapp (bara en uppgav att den akademiska karriären ideligen gått som på räls). Först ut är två forskare i världsklass.

Bill Hansson, forskningsdirektör vid Max Planckinstitutet för kemisk ekologi i Jena och forskare inom neuroetologi:

Om jag skulle skriva ett CV of Failure hade jag inkluderat ett manuskript som var svårt att få publicerat. Jag bedömde att det var ett hett tema i mitt fält – vi undersökte hur ozon påverkade hur blommor doftar – men det refuserades elva gånger innan en mindre tidskrift till slut accepterade det.¹² Jag knöt näven i fickan när jag såg en liknande studie i topp-tidskriften *Science* några år senare. Men ibland är forskning ett lotteri, jag förstår fortfarande inte varför det gick så trögt.¹³

Erik Renström, rektor för Lunds universitet:

Ungefär 10–20 procent av alla forskningsansökningar jag lämnat in har blivit beviljade. Som akademiker måste man lära sig att leva med sina misslyckanden, och ta sig upp på hästen igen. Man får inte låta konkurrensen bli destruktiv. Särskilt förargligt är det när ens doktorander drabbas, då gäller det att peka på de positiva aspekterna och motivera till nya försök. Men det kanske kan vara en tröst att majoriteten av de timmar forskare lägger ner på att söka pengar leder till nederlag.¹⁴

Ja, jag hör vad du tänker. Att inte få Nobelpriset är inte nödvändigtvis ett misslyckande. Priset delas ut till ett fåtal personer

varje år, och den överväldigande majoriteten av betydande forskare och uppfinnare kommer därför aldrig ens i närheten. Ändå ser många sig själva eller sina kollegor som självklara Nobelpriskandidater. Efter mina föredrag om Nobelprisets historia kommer det i nio av tio fall fram en åhörare och berättar att medarbetare på just deras universitet inte bara var värda de finaste prisen, »de har nog också varit en millimeter från ett samtal från Stockholm«. Eftersom förväntningarna byggs upp både av omvärlden och av personen själv kan det bli en traumatisk upplevelse att gå miste om det. Ofta finner man spår därav i tidningar, brev eller dagböcker. Jag har genom åren samlat på mig flera sådana klagoskrifter. Några exempel: När första litteraturpristagaren Sully Prudhomme tillkännagavs protesterade författare och konstnärer i *Dagens Nyheter* i form av ett öppet brev till Leo Tolstoj (som de föredrog), däribland August Strindberg, Ellen Key och Carl Larsson. Mer proaktiv och diskret var Thomas Mann när han i brev till litteraturpristagaren Gerhart Hauptmann skapade intriger mot den nominerade författaren Arno Holz för att stärka sina egna chanser. Kampanjen gick i lås 1929.¹⁵ I samma veva yttrade sig den svenske medicinaren Salomon Henschen i *Aftonbladet* den 6 december 1925 när det stod klart att inget Nobelpris skulle delas ut det året. Enligt Henschen betydde det att ingen av de nominerade hade ansetts prisvärda. För honom var det särskilt bittert, eftersom han själv blivit föreslagen: »Nobelkommittén och kollegiet har uppenbarligen förklarat icke blott mig inkompetent till pris, utan ock de framstående vetenskapsmän, som föreslagit mig.« Henschen hade visserligen själv bett flera av sina kollegor att rekommendera honom till priset,¹⁶ men det hindrade honom inte från att värdera nomineringarna till sina viktigaste ärebetygelser när han i slutet av livet summerade sina bedrifter.¹⁷ Göteborgaren, läkaren och biokemisten Jörgen

Lehmann nominerades i början av 1950-talet till Nobelpriset för att ha utvecklat en tuberkulosmedicin (PAS). Flera experter, inklusive Nobelpristagare som Selman Waksman, utbrast i korrespondens med Lehmann att det var en skandal att han snuvades på priset, så även artiklar i svensk press flera decennier därefter (Arbetet 31 oktober 1979). Han är bara en i den långa raden av framgångsrika vetenskapsmän som aldrig fick den åtråvärda medaljen. Vi ska se närmre på dem som anser sig vara förtjänta men inte når hela vägen.

Nobelprisets glans

Att ingen annan medalj skapar så mycket rubriker som Nobelpriset fick Erik Renström, rektor för Lunds universitet, erfara den 3 oktober 2023. Under förmiddagen var han ordförande i ett nationellt medicinskt möte i Göteborg. Mitt i ett anförande räckte en man i publiken upp handen och viftade ivrigt med sin mobiltelefon: »Erik, Anne L'Huillier får årets Nobelpris!«, och fortsatte: »enligt den officiella motiveringen »för experimentella metoder som genererar attosekundpulser av ljus för studier av elektrondynamik i materia.«¹⁸

»Jag minns det som igår«, säger Erik när jag ringer upp. »Äntligen, hann jag tänka innan mobilen ideligen pockade på min uppmärksamhet. Jag försökte fortsätta mötet, men till slut fick jag be en annan deltagare att ta över. Efter några samtal märkte jag att hela universitet firade, ja kanske också hela Sverige. Vi kunde alla sola oss i glansen av Annes forskning.« Erik lägger till att det inte var första stora utmärkelsen som Anne L'Huillier fått: »När värsta stormen hade lagt sig kunde jag glädja mig åt att vi redan uppmärksammat Anne med universitetets guldmedalj, det hade varit snopet att ge henne en sådan utmärkelse efter Nobelpriset«.

Med tanke på att så få forskare kan få samtalet från Stockholm är det inte konstigt att en absolut majoritet av världens universitet ännu inte syns i Nobelprisstatistiken. Det gällde även den akademiska bondbyn under prisets första 122 år, vilket säkert bidrog till att Lunds första Nobelpris uppmärksammades desto mer.¹⁹ Men även vid de få lärosäten som i praktiken prenumererar på priset har entusiasmen inte avtagit. Ingen annan utmärkelse får sådan uppmärksamhet på ledande universitets hemsidor som Oxford, ETH Zürich eller Yale. Vid Berkeley i Kalifornien syns det på parkeringsplatser märkta med NL att bara Nobel laureates har tillstånd.

Den tyske tidningsredaktören Henri Nannen myntade metaforen »köksropet« (Küchenzuruf) för att motivera sina medarbetare att skriva relevanta artiklar. En nyhet ska vara så fängslande att läsaren omedelbart ropar ut kvintessensen till en annan person i närheten. Nannen illustrerade det med ett exempel från 1950-talet (det har inte åldrats så väl): August läser tidningen i vardagsrummet medan hans fru Greta förbereder kvällens disk i köket. Plötsligt hojtar August: »Har du hört? Folket i Bonn är galna! De vill höja skatterna igen!« Nobelpriset har blivit just en sådant köksrop med nytt eko varje år, särskilt i de länder som pristagarna kommer ifrån.²⁰ Nyheten om vem som belönats med årets pris når förstasidorna i de större svenska tidningarna, ofta med bild, och nämns alltid på tevenyheter. Jakten på de första reaktionerna från pristagarna har lett till att journalister väntar utanför porten till förhandstippade kandidater med blombuketter (så var det i Tomas Tranströmers trappuppgång flera år), och priset har medvind av populärkulturen: det används som referens för snillen överallt, i litteratur och film.²¹ Nobelpristagare avbildas på hundratals frimärken i länder runt om i världen. Att somliga blir en del av allmänbildningen är det österrikiska frågesportprogram-

met »Millionenshow« (motsvarande Vem vill bli miljonär?) ett exempel på. När en deltagare från Österrike satt i heta stolen som deltagare var det bara ett rätt svar som skilde honom från en miljon euro:

Vem tog emot Nobelpriset i Kristiania?

A: Max Planck

B: Albert Schweitzer

C: Bertha von Suttner

D: Marie Curie

Han bestämde sig till sist för C och blev en rikare man.

Efter att ha bott mer än ett decennium i Tyskland har jag märkt att tyskar med undantag av Astrid Lindgren och Inga Lindström (romantiska filmer på bästa sändningstid med tyska skådespelare som utspelar sig i skärgården) särskilt förknippar Sverige med Nobelpriset. Det sätter Sverige på världskartan. Svenska ambassader använder priset för att framställa Sverige som ett ledande forskningsland. »Ja, även andra vill synas med medaljen«, berättar Per Thöresson, Sveriges tidigare ambassadör i Tyskland. När Thöresson fick uppdraget 2020 att dela ut medaljen till fysikern Reinhard Genzel i München (den officiella ceremonin i Stockholm var inställd på grund av Covid-19-pandemin), såg den bayerska ministerpresidenten Markus Söder till att vara på plats. Efter några tal passade Söder på att ta några extra foton på sig själv, med ett brett leende, och pristagaren. Bilderna, som gav intrycket att Söder delade ut medaljen, publicerade hans stab omedelbart på sociala medier.

Därför är det inte oväntat att historiker refererar till Nobelpriset som »kronjuvelen« (Franz Luttenberger) eller »den heliga graalen« (Robert Friedman). Att Nobelpriset fick plats i Sveriges kulturkanon (2025) är ingen högoddsare, men för

mig är det fortfarande en öppen fråga hur det kommer sig att både Encyclopedia Britannica och Oxford English Dictionary uppgger att det svenska priset är världens mest förnäma.

För det första kan vi konstatera att pristraditionen (det första Nobelpriset delades ut 1901) inte är exceptionell. En kort tillbakablick visar att vetenskapspriser är lika gamla som den moderna vetenskapen själv. Redan under 1700-talets första hälft påpekade naturvetaren Albrecht von Haller att människor har en önskan om att bli hedrade av andra, att »människans berömmelsetörst« är en drivkraft. Haller menade att en orsak till att Englands och Frankrikes ledande roller inom vetenskapen berodde på att forskarna där uppmärksammades med kungahusens priser.

Med grundandet av de vetenskapliga akademierna tillkom en rad pristävlingar. Till de äldsta forskningspriserna hör Copleymedaljen från Royal Society, som delas ut i London sedan 1731, men redan under 1660-talet ombads Accademia del Cimento i Florens att med priser som incitament lösa kontroversen om Saturnus ring och att bedöma de optiska egenskaperna hos olika teleskop. Académie des sciences i Paris införde tävlingar i specifika ämnen, varav de flesta syftade till att uppmuntra tekniska innovationer. Inom litteratur finner vi liknande mästerskap. I slutet av 1700-talet utlyste Johann Wolfgang von Goethe med sin tidskrift *Propyläen* en tävling där författare ombads sända in manuskript. Det bästa dramat skulle belönas med 30 dukater, och pjäsen skulle framföras på teatern i Weimar (men Goethe var inte imponerad av bidragen och avslutade snart initiativet).²²

För det andra är inte heller prissumman på cirka 10 miljoner kronor enastående i ett internationellt perspektiv – olika pris som sponsras av IT-miljardärer har betydligt högre belopp. Dit hör Mark Zuckerbergs och Yuri Milners *Breakthrough Prize*

där vinnaren får tre miljoner amerikanska dollar, och andra skandinaviska priser kommer i närheten vad gäller prispengar. Frågan är om den globala ambitionen med priset (i teorin kan forskare och kulturpersonligheter oberoende av härkomst nå prisballen) leder oss närmre svaret. Ja, i sig var internationella pristävlingar ganska ovanliga vid sekelskiftet, men det dröjde inte många decennier innan det blev ett allt populärare kriterium. Utmärkelser som Lasker Awards, Max Planck-medaljen och Gairdner Foundation International Award är också öppna för internationella forskare (se prisgalleriet i slutet av boken). Därför går vi bet även där.

Vad kan anseendet då bero på? I Sverige är experterna eniga. Människor inom nobelsfären säger att ryktet beror på att svenska kommittéer är opartiska och att de svenska jurymedlemmarnas kompetens är oantastlig. »Det är kvaliteten hos dessa utredningar [kring nobelpriskandidater], ursprungligen utförda enbart av kunniga och engagerade svenska forskare, som gör att valet av pristagare håller högsta internationella standard«, säger en tidigare jurymedlem.²³ Men jag är inte övertygad. Utländska forskare har mer än en gång mellan skål och vägg frågat mig om det verkligen kan finnas kompetens nog att definiera världseliten i ett sådant litet, perifert land. Liknande kritik yppades redan i prisets begynnelse. Fem år efter att Ilya Mechnikov tilldelades Nobelpriset i fysiologi eller medicin (1908) ifrågasatte han om Nobelprisjuryn var kvalificerad nog i jämförelse med andra priskommittéer: »Jag tänker på alla dessa internationella priser. Deras prisbudget är visserligen mindre, men deras jurymedlemmar är mycket mer kompetenta än svenskarna.«²⁴

Idag är hela världen medveten om Nobelprisets aura av excellens, men starten var trevande.²⁵ Den första pristagaren skulle sätta tonen för kommande år. Mottagaren förväntades

ha gjort en upptäckt som både var ny och banbrytande. Men på vilket sätt skilde priset sig från andra medaljer, och hur skulle man egentligen tolka nyckelfrasen »till mensklighetens största nytta« i Alfred Nobels testamente? Den tyske kirurgen Vincenz Czerny var med och formade prisets första år.²⁶ Han är i sammanhanget intressant eftersom han prickade in flera nobelpristagare med sina nomineringar.²⁷ Ändå var han i grunden skeptisk till spektaklet. Inför nomineringen till det första Nobelpriset skrev han att det var knepigt att föreslå kandidater till ett »pris utan tradition« och lade till: »Vem ska få priset för en upptäckt om flera personer har bidragit till den«? Och vore det inte bättre att premiera ett livsverk snarare än en enda upptäckt som hade gjorts under föregående år? »Värdet av upptäckter kan fastställas först efter flera år«, menade Czerny vidare. Intressant nog är det argument som återkommer närapå varje år efter tillkännagivandena. Nobelpriset är i de allra flesta fall en vetenskaps- eller litteraturhistorisk utmärkelse. Det hedrar bedrifter som har årtionden på nacken och är därför sällan ett risktagande.²⁸

Men trots alla frågetecken blev det snart omskrivet internationellt. Under prisets första år uppmärksammades hajpen i facktidsskrifter. 1903 beskrev *Boston Medical and Surgical Journal* (numer *The New England Journal of Medicine*) det som »den idealiska metoden för att uppmuntra den bästa vetenskapliga forskningen»²⁹ och i *British Medical Journal* menade en skribent 1906: »Alla som är inbjudna att föreslå kandidater till det svenska priset vet hur ofta de blir ombedda av vänner att rösta på den och den.»³⁰ Det påminner om hemlighetens kännetecken, att folk viskar om den överallt.

Varken ålder, pengar eller den internationella ambitionen tycks alltså vara förklaringen till varför Nobelpriset anses så sextigt. Ryktet förblir en gåta. Men det är inte heller ytans skim-

mer vi ska bländas av i fortsättningen, utan i stället se närmre på vad priser, framförallt Nobelpriset, säger om vetenskapens och kulturens inre mekanismer.

Prusiner kommer till Malmö

Som 14-åring träffade jag en Nobelpristagare för första gången. Min pappa tog med mig på en föreläsning på Malmö Allmänna Sjukhus där årets pristagare Stanley B. Prusiner talade om en ny biologisk princip för infektioner som inte orsakas av virus eller bakterier. Prusiner menade att det i stället var så kallade prioner som låg bakom neurologiska sjukdomar som galna ko-sjukan (BSE, som sprids till människor i form av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom). Jag såg på min pappas reaktion att talaren var värd särskild respekt. Det hade jag bara sett en gång tidigare, i samband med att Theodor Kallifatides besökte vårt hem efter ett föredrag på Eslövs stadsbibliotek, då den dammiga gästboken togs fram. Prusiners anförande var för mig rena grekiskan, och så var det nog också för de andra åhörarna. I efterhand har jag tänkt att Prusiner var inspirerad av tyska tredjedelsregeln. Den säger att i ett akademiskt föredrag ska lekmän kunna förstå högst en tredjedel, den andra tredjedelen skall vara begriplig endast för experter inom fältet, och de sista 33 procenten ska flyga över huvudet på samtliga i publiken. När diskussionen skulle inledas sågs inga händer i luften, trots att priset var kontroversiellt i forskarkretsar. Flera namnkunniga kritiker menade att prioner var en typ av virus, även om de flesta av dem flera år senare gav med sig. Men i Malmö var det tyst. Knäpptyst. Moderatoren avslutade snabbt frågestunden och Prusiner skyndade vidare till nästa seminarium. Mitt första intryck var att stjärnglansen kring en Nobelpristagare var påtaglig. Rummet